

Политическата комуникация в ерата на изкуствения интелект: Библиотеките като посредници

Докторант Чавдар Раев
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Political communication in the age of AI: Libraries as mediators

PhD Student Chavdar Raev
University of Veliko Turnovo St. Cyril and St. Methodius

Abstract: *We are in a time where artificial intelligence (AI) is playing an ever-increasing role in the landscape of political communication. The report explores the AI's impact on political communication and the role of libraries as intermediaries in this transformation, bridging the gap between technology and society. Historically, as information centers, libraries have facilitated access to knowledge and encouraged civic engagement. Using their resources and expertise, libraries can play a key role in shaping a more informed and engaged public, which in turn would ensure that political communication remains robust and democratic. The topic is examined through the lens of fair access to information, civic engagement and literacy, ethical considerations and some case studies from the practices of foreign libraries are presented.*

Key words: *political communication, elections, AI, libraries, media, democracy*

Резюме: *Намираме сме във време, в което изкуствения интелект (AI) заема все по-голяма роля в пейзажа на политическата комуникация. Докладът изследва влиянието на AI върху нея и ролята на библиотеките като посредници в тази трансформация, преодолявайки пропастта между технологии и общество. Исторически, като информационни центрове, библиотеките улесняват достъпа до знания и са насърчавали гражданската ангажираност. Използвайки техните ресурси и експертен опит, библиотеките могат да играят ключова роля в оформянето на по-информирана и ангажирана публика, което, от друга страна, би гарантирало, че политическата комуникация остава стабилна и демократична. Темата е разгледана през призмата за справедливия достъп до информация, гражданската ангажираност и грамотност, етичните съображения, както и са представени някои примера от практиката на чуждестранни библиотеки.*

Ключови думи: *политическа комуникация, избори, изкуствен интелект, библиотеки, медии, демокрация*

В началото на ХХI век се открояваха оптимистични тенденции за дигиталната революция. От една страна надеждите се отнасяха до политическото приложение на технологичния прогрес - поради минималната държавна намеса (политическите тенденции, доминиращи през този период) в Интернет, дигиталните иновации и новото „цифрово“ предприемачеството, създаващо нови центрове на богатство, на власт и нови социални групи. От друга страна, позитивен беше фактът, че индивидите, притежавайки неограничен достъп до информация, свободно изразяване и комуникационни възможности, допринасят за реалната демокрация в обществото. В настоящия момент, когато въодушевлението отшумя и дори в ежедневните дейности работата с технологиите е приоритизирана, започнаха да се открояват негативните тенденции от

технологичното развитие, а това е особено актуално в дискусиите за изкуствения интелект и политическото му приложение. Оптимистичните възгледи не успяха да предвидят, че иновациите ще намалят „истинската стойност на нещата“¹, подцениха склонността за създаване и потребление на дезинформация и не предвидиха новите възможности за наблюдение, следене и дори монопол.

Особено забележително е влиянието на изкуствения интелект върху политическата комуникация и приложението му като инструмент от страна на политическите стратегии. В тези условия се очертават нови предизвикателства пред политическата комуникация и дори променят нейната парадигма. В тази връзка, политическата комуникация се разбира като действия и/или намерения, целящи да повлияят на политическата среда, чрез оказване на влияние върху таргетираните получатели на информация, главно - на избирателите. Докато по-ранния акцент е върху „публичната дискусия“, относно главния фактор, който прави комуникацията „политическа“, ние отдаваме по-малка значимост на източникът на съобщението и поставяме ударението върху неговото *съдържание* и *цел* (Denton & Woodward, 1990). Ако целта на комуникацията на политици и други политически актьори е постигането на конкретни резултати и ако комуникацията е *предназначена* или *отнасяща се за политическите актьори*, независимо дали източниците са медии, избиратели или публика, то тогава говорим за политическа комуникация. Често целта на политическата комуникация е формиране на политически образи или политическа идентичност и политическата комуникация включва допълнителни елементи като изображения, символи, стил на обличане и т. н., а не се ограничава единствено до писмени или вербални източници (Graber, 1984).

Имайки предвид изброените характеристики на политическата комуникация, възможността на изкуственият интелект да персонализира съдържание, да анализира огромни бази от данни и да автоматизира политическите съобщения, предопределя трансформираща му роля и отправя предизвикателства към гражданската ангажираност, политическата грамотност и етиката. Появява се необходимост от звено, което да съдейства за намаляване на пропастта между общество и технологии. Библиотеките изглеждат като подходящи за ролята, поради представата, че това са институции - пазители на информация, имат традиция в мотивирането на гражданската ангажираност и в този контекст са далеч от ролята на „строг“ регулатор, който би могъл да подкопае идеята за свобода в онлайн пространството.

Важно е да се отбележи, че еволюцията на политическата комуникация не е новост, особено що се отнася до методите на убеждаване – от Еклесията в Древна Атина през появата на бюлетините в Рим, появата на печатарските услуги (1436 г.), политическата реклама, използвана за първи път от Бенджамин Франклин (XVIII век), комитети, манифести, политически маркетинг, тенденциите в политическата комуникация продължават да се променят до появата на интернет, достигайки до настоящата си фаза - AI технологии.

Библиотеките, от своя страна, отново са принудени да отговарят на предизвикателствата от новите технологични тенденции, след като вече преходът към разширяване на дигиталните услуги е част от ежегодната им работа. И докато последният процес е продиктуван от обективни и практически съображения, тъй като интернет многократно увеличи степента на обществен достъп до материали, то етичният елемент в работата на библиотеките може да се превърне в не по-маловажна част от отговорността им в прехода към AI. Ако не сега, то в най-близко бъдеще, моята прогноза е, че *балансът* между класическите носители на информация и постоянно развиващите

¹ Starr, P. (2021)

се технологии ще бъде от по-голяма значимост, сравнено с предишния по-рационален преход към дигитализация на информационните услуги. Прагматичните елементи във взаимодействието между изкуствения интелект и библиотеките, както и недостатъците, произтичащи от него, са представени в настоящата статия, но към това се стремя да подчертая мнението, че ролята на библиотеките ще „еволюира“ до това да са *достоверен* източник на информация „от последна инстанция“. Парадоксално е, че, от една страна, наличието на класическите източници на информация (книги и други печатни издания) са предпоставка за тази нова стара роля на библиотеките, а от друга – съхранението, запазването и предоставянето на достъп до книжни и печатни носители е оригиналната роля на библиотеките още от Античността.

Политическата комуникация и AI

Както споменахме, определянето на комуникацията като „политическа“ зависи от главно от нейната цел и съдържание, а източникът заема по-маловажна роля. Политическата комуникация присъства още в древна Атина, а посланията и подходите, целящи манипулацията, произлизат от древен Рим, където за първи път се появяват бюлетините, които заменят бобените зърна и шарени топчета при гласуване. Според Квинт - близък до Цицерон, за да печели избиратели един политик е необходимо да дава несъстоятелни обещания и да дискредитира политическите опоненти чрез скандални обвинения. Тези съвети са включени в първия познат анализ на поведението на избирателите – текст, предполагаемо написан от Квинт².

През XVIII век вестниците започват да публикуват не само информация, но също мнения, критики и коментари. Информираната публика и критичният дискурс *от* народа създава рискове за управляващите класи, но от друга страна представителността на властта се увеличава, когато дебатите стават обществено достояние³. В обществената сфера започват да циркулират мнения, критики и дебати, които стават база за колективни политически действия, като Френската революцията е ярък пример за резултат от този преход. Медията стават основен източник на информация и знания за ежедневния политически ред, а новините (като най-важната информация във вестниците) насочват публичните дискусии в определена посока. През 1859 г. за първи път се публикува интервю с публична фигура в САЩ (Boorstin, 1962), а през 1907 г. е публикуван първия американски press release. Техниката на интервюто е „внесена“ в САЩ от Великобритания, но американците продължават да развиват механизмите за медийно влияние и дори стават пионер в тази област (Silvester, 1993). След средата на XX век, телевизията става основна част от обществения живот и канал за комуникация в обществената сфера, измествайки радиото като технологичен носител на информация и пропаганда.

Развитието на източници, използвани за политическа комуникация, е дълго, но малко след появата на печатането, на всеки век се забелязват осезаеми промени. В нашия, XXI век, обаче скоростното развитие на технологиите само за около 25 години ни представи три важни нови посредници между политици и общество, като всяка от тези нови технологии формира и ще формира нови предизвикателства. **Интернет** и онлайн комуникацията улесни достъпа до информация по всяко време, но се подцени склонността на публиката да търси източници, които отговарят на предходно формирани настроения и мнения, формирайки обществени групи, което увеличи поляризацията.

² Някои изследователи се съмняват в изготвянето на анализа от самия Квинт, а имат предположения, че това е упражнение по реторика от неизвестен автор.

³ През XVIII век политическите дебати от публиката се водят в кафенета, салони и т.н. Разбира се, тогава активното политическо говорене в обществената сфера се води от представители на буржоазията, изключвайки по-бедните и неграмотни обществени слоеве.

Чрез социалните медии, изцяло медийната функция на посредник в политическата комуникация започна да се изпълнява и от социални актьори, създаващи съдържание, без да са журналисти – блогъри, влогъри, инфлуенсъри, непрофесионални анализатори и т. н., което пък внася въпроси за границата между политическа пропаганда и дезинформация, от една страна, от друга – за обективната и достоверна информация.

В периода, след който негативните страни на навлизането на дигитализацията в политическата комуникация се изкрystalизираха в обществения живот, рязко навлезе и изкуствения интелект, официално излизайки от сферата на фантастиката, представена ни в книги и филми. Освен това, точно, когато станахме чувствителни към дезинформацията, се открий тенденцията AI да стане интегрална част от политическа среда. Създава се оправдано усещането за „бясно“ развитие на технологиите и докато преди десетилетия бързото технологично развитие е тясно обвързано с военните организации и компании за софтуер и електроника, днес то влияе пряко и видимо на живота на всеки. Baum и Potter, в свое изследване от 2019 г., твърдят, че „информационната среда се промени фундаментално през последните две десетилетия, но науката не успява да поддържа темпото“ (Baum and Potter, 2019).

Има достатъчно изследвания за негативните последици, произтичащи от медийната среда, върху политическата комуникация в демократични общества дори преди масовата цифровизация. През 1962 г., например, Daniel Boorstin формулира термина „псевдо-събитие“, когато анализира предразположението на медиите да прикриват недействителни, „неавтентични“ събития. Според него, свободата за създаване на псевдо-събития е включена в свободата на словото: „Нашия „свободен пазар на идеи“ е място, където хората са изправени пред конкуриращи се псевдо-събития и им е позволено да преценяват“⁴. Политическата комуникация, особено в средата на XX век, се осъществява основно чрез посредничество на медии, а репортерите и коментаторите мога да променят съобщеният и затова те също са политически актьори по своему. Целта е да се повлияе на настроенята и поведението на избирателите и обществеността, а от там – на демократичния процес: легитимността на либералните демократични правителства зависи от съгласието на управляваните. Към това, можем да прибавим и критиката, че либералната демокрация „проваля образователната система да произведе рационални гласоподаватели“ (Vobbio, 1987). Политическата апатия е знак, че демокрацията не е перфектна.

Споменатите две критики върху демокрацията през призмата на политическата комуникация е през период, преди появата на AI. Изкуственият интелект е сравнително ново явление, но той илюстрира основен недостатък в теорията за демокрацията – ако информацията и/или комуникацията, която формира политическо поведение може да бъде скалъпена измислица, а не обективна истина, „целостта на публичната сфера неизбежно намалява“. По-големият избор за източник на информация, предоставен от алгоритмите, отговаря на склонността на хората за източници, потвърждаващи вече изграденото мнение и настроение (т. нар. ехо камери), а поляризацията в обществото нараства, поради склонността за групиране заедно с други, споделящи подобни възгледи.

На фона на имплементациите на AI в политическата сфера, предупреждението на професорът по журналистика, медии и комуникация Brian McNair е още по-мрачно: „В зависимост от степента, на която гражданите са обект на манипулация, а не изложени на информация, демокрацията губи своята автентичност и се създават доста по-зловещи обстоятелства“ (McNair, 2011).

⁴ Boorstin, D. J., *The Image*, 1962.

Политическата комуникация и библиотеките

В исторически план библиотеките са служили като важни институции, осигуряващи достъп до информация, насърчавайки грамотността и гражданското участие. В демократичните общества библиотеките отдавна са важни пространства за хората да изразяват различни гледни точки, да търсят достоверна информация и да развиват уменията за критично мислене, необходими за вземане на информирани решения. В ерата на AI тази мисия придобива ново значение, тъй като скоростта, мащабът и сложността на обработката на информация нарастват.

Интегрирането на AI в политическата комуникация доведе до редица предизвикателства - от разпространението на дезинформация до нарастващите опасения относно „пристрастията“ на алгоритмите и въпроси, свързани с поверителността. Докато това развитие предоставя потенциал за плурализъм и по-лесен достъп до политическия дискурс, то също така представляват значителни рискове за качеството на политическата комуникация. Библиотеките, с техния ангажимент за справедливост, достъп и ангажираност на общността, имат потенциала да смекчат някои от тези рискове и да насърчат по-информиран, ангажиран и участващ електорат.

Един от основните принципи на демокрацията е правото на достъп до информация и това е мястото, където библиотеките много преди появата на AI играят решаваща роля. В ерата на AI, където информацията все повече се подготвя от алгоритми и се филтрира през цифрови платформи, осигуряването на справедлив достъп до знания е по-важно от всякога. AI системите често са непрозрачни и техните процеси на вземане на решения могат да бъдат пристрастни, което води до изкривяване на информацията. Алгоритмите, които дават приоритет на сензационното съдържание пред балансирания дискурс или тези, които адаптират политическа информация въз основа на цифровия профил на потребителя, могат да създадат ехо камери⁵ и оронят процеса по вземане на информирани решения.

Библиотеките, от друга страна, са неутрални пространства, ангажирани да предоставят достъп до широк спектър от гледни точки и информация. Като служат като посредници между широката публка и големия набор от цифрово съдържание, генерирано от AI, библиотеките могат да помогнат да се гарантира, че гражданите имат достъп до разнообразни, надеждни източници на политическа информация. Библиотекарите, със своя опит в информационната грамотност, могат да помогнат на потребителите да навигират в цифровите среди, да идентифицират надеждни източници и да оценят критично съдържанието, което срещат.

Влиянието на изкуствения интелект върху политическата комуникация също така подчертава значението на дигиталната грамотност и гражданската ангажираност. Задвижвани от изкуствен интелект инструменти, като чат ботове, deep fakes и автоматизирани кампании в социалните медии, все повече оформят общественото мнение и политическото поведение. Въпреки това, без необходимите умения за критично ангажиране с тези технологии, хората рискуват да станат пасивни потребители на политическо съдържание, а не активни участници в демократичния процес. Успешни примера за манипулации, целящи подкопаване доверието в политически опоненти,

⁵ “Ехо камера” е среда, където индивидите са предимно изложени на информация, мнения или вярвания, които засилват техните съществуващи възгледи. Терминът, в неговия съвременен контекст, обикновено се преписва на Дейвид Чеймбърс (края на XX век). Идеята се основава на по-ранни философски и социологически дискусии около начина на мислене на групите, пристрастията към потвърждаването и медийното влияние върху общественото възприятие. Терминологията се концентрира върху разпознаваем социален феномен, свързан с ролята на технологията в комуникацията. Оттогава той е широко използван от учени, журналисти и медийни критици, за да опише ефектите от потребление на информация в групи, където индивидите, които ги съставляват, са с подобни убеждения.

съществуват преди появата на интернет и AI. Такъв тип клипове са с термина shallowflakes и в настоящето често са погрешно асоциирани с подобни напреднали технологии.

Библиотеките, като институции, посветени на културата, образованието и ограмотяването, са оборудвани, за да помогнат на обществеността да развие уменията, необходими за критично ангажиране с политическо съдържание, управлявано от AI. Чрез семинари, програми за обучение и инициативи за дигитална грамотност, библиотеките могат да снабдят гражданите с инструментите, от които се нуждаят, за да оценят качеството, източника и целта на политическите послания. Като насърчават поинформиран и проницателен електорат, библиотеките помагат да се гарантира, че политическата комуникация остава инструмент за овластяване, а не за манипулация.

Възходът на AI в политическата комуникация също поражда значителни етични опасения. Използването на AI за целенасочен политически маркетинг, например, е критикувано за потенциала му да манипулира избирателите. По същия начин, управлявани от AI кампании за дезинформация, включително използването на deepfake съобщения и фалшиви новини, предизвикват тревога за опасността AI да разруши доверието в демократичните институции. Библиотеките биха могли да играят роля в справянето с тези етични предизвикателства. Като институции, които защитават интелектуалната свобода, библиотеките могат да служат като защитници на прозрачността и етичните стандарти в политическата комуникация, управлявана от AI. Библиотекарите могат да работят с политици, технологични компании и други обществени организации, за да гарантират, че AI се използва отговорно в политическата сфера и че правото на безпристрастна и точна информация е защитено.

Освен това библиотеките могат да насърчават дискусии около етичните казуси, свързани с AI чрез публични форуми, лекции и съвместни проекти. Чрез насърчаване на диалог по въпроси като поверителност, прозрачност на алгоритмите и етиката на AI в политически контекст, библиотеките могат да допринесат за по-широко обществено разбиране на етичните предизвикателства, породени от AI.

Примери от световната практика

По целия свят библиотеките вече предприемат стъпки, за да се справят с предизвикателствата и възможностите, породени от AI в сферата на политиката.

Във Великобритания Британската библиотека разработи инициативи, за да помогне на гражданите да се ориентират в сложността на дигиталната политика, включително предлагайки курсове за дигитална грамотност, подготвяйки потребителите да оценяват критично онлайн политическото съдържание. Чрез партньорства с технологични компании, библиотеката също така предлага ресурси с повече детайли, свързани с работата с AI.

Обществената библиотека в Хелзинки (Финландия): Известна със своя далновиден подход към обществените услуги, библиотеката в Хелзинки създава проект с името „Дигитална демокрация“. Инициативата предлага семинари с широк обхват на теми – от идентифициране на фалшиви новини до разбиране ролята на AI в съвременните предизборни кампании. Като набляга на критичното мислене и медийна грамотност, библиотеката помага на гражданите да станат поинформирани участници в политическата комуникация.

Американската библиотечна асоциация (ALA): В САЩ ALA разработи набор от насоки, за да помогне на библиотеките да отговорят на предизвикателствата, поставени от AI и политическата комуникация. Тези насоки включват стратегии за насърчаване на дигиталната грамотност, осигуряване на справедлив достъп до информация и подкрепа

за прозрачност в алгоритмите на AI. Усилията на ALA се фокусират върху формиране практиката на библиотеките да служат като обществени центрове за политически дискусии и демокрация.

В практиката, библиотеката следват рационален подход, превръщайки ги в платформи за запознаване, образование и информиране на публиката, относно AI казусите в политическата комуникация, като така отговарят на необходимостта за по-отговорно интегриране на изкуствения интелект в обществото. За да сме информирани потребители, читатели и гласоподаватели, е необходимо да знаем не само как работи AI, но също и от къде набавя информацията, която ни предоставя. Библиотеките не е необходимо да изземват функциите на образователните институции, а да продължат традицията да оформят културното ни съзнание по отношение на критични въпроси. В тази посока, чрез ангажиране в образователни теми, свързани с AI, библиотеките биха работили и към промяна на фокуса от крайния продукт към подготовката в училищните и академични среди. С други думи, да се постави по-голямо ударение върху процеса на подготовка, подходите и методи, използвани от ученици и студенти.

Библиотеките - *достоверен* източник на информация „от последна инстанция“.

Освен в използването на AI в политическата комуникация, тенденцията е изкуствения интелект да се използва за търсене на информация. Библиотекарите са професионалисти в тази област и тяхната информационна среда просто се усложни. Библиотеката винаги е била демократична институция и е осигурявала равенство пред информацията – липсват идеологически окраски, дискриминация или цензура. В процеса на информираност чрез AI проблемите за използваните източници излизат на преден план – възможно е тезите на различни изследователи да имат предимство, преди трудовете на други, в зависимост от господстващата идеологическа среда, от използваните лични данни на ползвателя и/или неговите предпочитания. Друга опасност е промяна на контекста на дадена информация и да е представена през призмата само на позитивно или само на негативно настроени критици. Библиотекари изразяват опасения и от възможността на AI да се използва като инструмент за изключване, особено във времена на забранени книги. Има примери за библиотечни колекции, съставени от лицензирани (не притежавани) цифрови медии, когато издателите на електронни книги променят съдържанието, след продажбата на електронните книги. AI може да се използва за цензура по особено коварен начин – не чрез премахване на заглавие, а чрез неговата промяна; може да бъде изтрит символ или изображение; тонът на книгата може да бъде изменен, след време. Библиотеките, като хранилище на печатни носители на информация, ще дадат възможност за проверка относно съдържанието на дадена книга/статия, която AI би могъл да пропусне преднамерено или не, или дори да промени.

Редица библиотекари са и скептични, поради наличие на случаи, когато AI „халюцинира“, генерирайки невярна, подвеждаща или изцяло изфабрикувана информация, която изглежда точна правдоподобна.

Заклучение

Тъй като AI навлиза все повече в полето на политическата комуникация, се появи необходимост от звено, което да съдейства за намаляване на пропастта между общество и технологии, а библиотеките изглеждат като подходящи за критичната роля на библиотеките като посредници между технологиите и обществото. Чрез насърчаване на справедлив достъп до информация, насърчаване на гражданска ангажираност и наблягане на етичните предизвикателства, породени от AI, библиотеките могат да

помогнат да се гарантира, че политическата комуникация остава стабилна, прозрачна и демократична. В епоха, в която технологията често се възприема като разрушителна сила, библиотеките могат да стабилизират демократичните процеси, предлагайки инструментите, ресурсите и експертизата, необходими за една информирана и ангажирана публика. Библиотекарите са специализирани да търсят информация, а „едно търсене е толкова добро, колкото и въведените думи за търсене.“

Библиотеките, чрез своя ангажимент към знанието, гражданска ангажираност и интелектуална свобода, не са просто странични наблюдатели в ерата на AI – те са активни участници в оформянето на бъдещето на политическата комуникация.

Литература

Baum, M., and Potter, P. Media, Public Opinion and Foreign Policy in the Age of Social Media. *The Journal of Politics*, vol. 1, num. 2. Chicago: The University of Chicago Press Journals. 2019

Bennett, W. L., et al. *The Disinformation Age*. Cambridge: Cambridge University Press. 2021

Bobbio, N. *The Future of Democracy*. Cambridge: Polity Press. 1987

Boorstin, D. J., *The Image*. London: Weidenfeld & Nicolson. 1962

Denton, R. E., Woodward, G. C. *Political communication in America*. New York: Praeger, 1990.

Graber, D. A., et al. *Media Power in Politics*. Washington: CQ Press. 1984

Lipsschultz, J. H. *Social Media and Political Communication*. New York: Routledge. 2023

McNair, Brian. *An introduction to Political Communication*. 5th edn. New York: Routledge. 2011

Schweitzer, Christian. Gandhi, Milan. *Vilify, ridicule, disinform: Political communication and media trust in the age of generative AI*. Babelsberg: Friedrich-Naumann-Stiftung für die Freiheit. 2024

Silvester, C., et al. *The Penguin Book of Interviews*. London: Viking, 1993

The Use of AI in Public Libraries. Retrieved from: <https://www.collectionhq.com/the-use-of-ai-in-public-libraries/>. 2024

Udell, Emily. *American Libraries*. Retrieved from: <https://americanlibrariesmagazine.org/2024/03/01/the-world-of-ai/>. 2024